

Шевченків свім

Микола Кодак

ПОЕМА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА “ЄРЕТИК”

Поема “Єретик” — складний жанроутвір, “своєрідна сатирико-героїчна поема на історичну тему”¹. Історична основа твору — виступ Яна Гуса (1369—1415) проти Ватикану, один із епізодів національно-визвольного руху в Чехії на початку XV ст. За викриття морального розкладу католицького духовенства, вимоги докорінної реформи церкви — зокрема позбавлення її земельних володінь (у Чехії церква була найбільшим землевласником) та права на торгівлю індульгенціями — Ян Гус, викладач і ректор Карлового університету в Празі, релігійний письменник і проповідник на вселенському католицькому соборі в німецькому місті Констанці був оголошений єретиком і прилюдно спалений. Це викликало в Чехії заворушення селян, яке переросло у війну проти клерикалів і німецького засилля. Страті Я.Гуса передували акції католицького духовенства проти єретиків, зокрема проти англійського реформатора, професора богослов’я Оксфордського університету Джона Вікліфа (між 1320 і 1330—1384), який виступав за секуляризацію церковної власності, примат світської влади над духовною, позбавлення духівництва соціальних привілеїв. Його ідеї мали значний вплив на підготовку повстання Вота Тайлера (1381) в Англії. Той же Констанцький собор оголосив Д.Вікліфа єретиком.

Задум “першої в Шевченковій творчості історичної поеми з чужого, неукраїнського життя”², виник завдяки спілкуванню з О.Бодянським — учнем діяча чеського Відродження, філолога-славіста П.-Й.Шафарика, ознайомленню з брошурою С.Палаузова “Іоан Гус та його послідовники” (М., 1845). Ще одне ймовірне історичне джерело сюжету — стаття “Гусити, Гус” в “Енциклопедичному лексиконі” А.Плюшара (СПб., 1838. — Т.15), звідки запозичено фактологічний матеріал про рух гуситів і таборитів (від м.Табора, де почав воєнні дії Ян Жижка). У листах 1857, 1858 років до П.Куліша Шевченко послуговувався ім’ям героя поеми як її другою назвою (варіанти “Ян Гус”, “Іван Гус”), що відбилося й у першодруку. Тема привабила поета своїм конкретно-історичним змістом і можливостями глибоких аналогій із сучасністю. Висловлене в посвяті прагнення, “Щоб усі слав’яне стали / Добрими братами / І синами сонця правди, / І єретиками / Отакими, як констанцький / Єретик великий!”, — дало І.Франкові підставу для висновку, що в поемі “уперше й найкраще сформульовано ідею слов’янської федерації”³.

Розробка цієї ідеї у вступі-посвяті до поеми “Єретик” вирізняється розмаїттям тропіки, численними змінами тональності вислову, ритміко-інтонаційного та

¹ Івакін Ю. Сатира Шевченка. — К., 1959. — С.99.

² Білецький Л. “Єретик” // Шевченко Т. Кобзар. — Вінніпег, 1952. — Т.2. — С.313.

³ Франко І. Збір. творів: У 50 т. — К., 1984. — Т.41. — С.278.

строфічного малюнка вірша, поетичного синтаксису. Автор зосереджується на історичній ретроспективі слов'янства. Її початковий момент означено метафорично – як драму “сусіда”, в якого “Запалили... / Нову добру хату / Злі сусіди”; зредуковане розкриття метафорики житейських номінативів (“сусід” – народ, “хата”, до того ж “нова, добра”, – держава) прояснює масштабність геополітичної практики “злих сусідів” – розпалювання усобиць між слов'янськими народами: “Отак німота запалила / Велику хату. І сім'ю, / Сім'ю слав'ян роз'єднала / І тихо, тихо упустила / Усобищ лютюю змію”. Постає історична проблема – загроза звородніння “слав'янських дітей”, які “забули у неволі, / Що вони на світі!” Логічний наголос на “що” загострює питання про самоідентифікацію – здатність усвідомлення народами-“сиротами” своєї слов'янської єдинорідності.

Генетична пам'ять слов'янства трактується як процес динамічний і узалежнений від людської активності, прозорливості діяльного “серця”. Цю пам'ять репрезентує “іскра вогню великого”, “іскра братства”, яка внаслідок довготривалого (що особливо увиразнюється дієсловами та їх повторами) гніту “гаснути стала”, але все ж “дождалась” свого часу та його речника – Шафарика. Поет бачить у його особі Єзекіїла (автора однієї з книг Біблії), серед видінь якого було провістя відновлення Єрусалима. Єзекіїлеве видіння поля з висохлими кістями людей, що воскресають до нового життя (за спогадами А.Козачковського, Шевченко мав намір написати картину на цей сюжет⁴), у поемі “Єретик” виступає як аналогія до справи Шафарика, який “слав'ян сім'ю велику / Во тьмі і неволі / Перелічив до одного / Перелічив трупи, / А не слав'ян [...] / І – о диво! трупи встали / І очі розкрили, / І брат з братом обнялися...”. Містеріальний акт оживлення посилюється градацією дієслів доконаного виду, анафоричним і та окличністю речень. Трикратне звертання автора до адресата посвяти пройняте глоріально-патетичними інтонаціями (“Слава тобі...”). Величально-піднесена риторика мотивована каузально: це уславлення діяча за його справи: “Що не дав ти потонути / В німецькій пучині / Нашій правді”, “Що звів єси в одно море / Слав'янські ріки!”.

Структурно-функціональним засновком вступу-посвяти є діалектика частин і цілого – дітей-сиріт і сім'ї, іскри й “вогню великого”, рік і моря; відбувається рух до оновленої цілості: “Твоє море / Слав'янськеє, нове!” В аналогічній динаміці автор “Єретика” закликає розглядати і свій твір – “мою убогу / Лепту-думу немудрую / Про чеха святого, / Великого мученика, / Про славного Гуса”. Поет широко послуговується інверсованим у постпозицію епітетом, конструкціями народнопісенного характеру з кількома узгодженими означеннями, що обрамлюють означуване (“мою убогу / Лепту-думу немудрую”, “констанцький / Єретик великий”, “твоє море / Слав'янськеє, нове”), окличною емфазою, вводить до тексту архаїзми. Завдяки цьому досягається ефект урочистого звучання посвяти, яка композиційно править за інтродукцію до епічного сюжету поеми.

Текстові власне поеми передує епіграф із 117 псалма Псалтиря. За євангельською легендою, цей псалом співав Христос із апостолами після таємної вечери. Цитовані вірші про відкинутий будівничими камінь походять із притчі Ісуса (Мт. 21:42), розказаної ним в очищеному від торговців храмі. Притча переносить сенс фрагмента псалма на долю самого Ісуса, чії заповіді стали основою християнства, а епіграфічна цитатія – на Шевченкового єретика, відкинутого клерикалами за переконання, які стали наріжним каменем оновлення

⁴ Спогади про Тараса Шевченка. – К., 1982. – С.77.

світопорядку в його батьківщині. Сюжет поеми “Єретик”, побудований на історичних подіях, розгортається в хронологічній послідовності, з динамічними змінами місця дії та дискретно-еліптичним ущільненням часу. Сцени драматичної дії, молитовно-розмислових усамітнень героя поєднуються з експресивним авторським коментарем, панорамно-картинними описами велелюдних рухів, із емоційними звертаннями героя до народу й поета до героя та його антагоністів. Відтак твориться масштабний романтичний резонанс зображених у поемі подій та явищ суспільно-політичної історії.

У драматичній зав’язці Іван Гус внутрішньо мобілізується й відважно йде “за євангеліє правди, / За темнії люде!” – “На месть і на муки”. Вирішивши “розірвать / Окови адові!.. і диво, / Святеє диво показать / Очам незрячим”, він звертається за благословенням до Бога. Його монолог, внутрішній за ситуацією самотнього думання “у келії”, власне, близький до проповіді – публічного жанру, яким досконало володів історичний Гус. Із монографії С.Палаузова поетові було відомо, що на проповіді Гуса приходив кожен десятий із тодішніх мешканців 30-тисячної Праги. Залучаючи ресурси проповідницького жанру, Шевченко прагне відтворити тодішній стан суспільства. Епічність у поемі поєднується з ліризмом, із пристрасністю політичної інвективи. Вже перший монолог Гуса “Кругом неправда і неволя...” (рядки 88–115) демонструє Шевченкове мистецтво в досягненні ефекту симультанності – одночасного прояву особи в усіх її істотних гранях. Образний лад і лексика монологу піднесені до того рівня узагальнення, коли зміст переживань Гуса екстраполюється не тільки на чеську дійсність, а й на сучасну поетові Україну. Протест Гуса підноситься до готовності діяти, боротися викривально-агітаційним словом. Це особливо імponує авторові, – в його лаконічному коментарі Гус кваліфікується як “правдивий” і “добрий” герой, свідомість і героїчна спрямованість духу якого відповідає історичним потребам народу (рядки 116–120).

Діяльність Гуса сюжетно розкрита в низці репрезентативних епізодів – публічних акцій героя та їх резонансного ефекту в народних масах, з одного боку, і в середовищі клерикалів – з другого. Дискретна композиція, розкриття суті явищ у їх разовому прояві, мистецьке зображення цілого через частини – все це забезпечило винятковий лаконізм поеми “Єретик”, виявивши водночас високий ступінь концентрованості й вибухову енергетику авторської свідомості, прихильність митця до романтичного художнього узагальнення. Перший публічно-резонансний епізод – сцена прилюдного викриття облудності церковників – уводиться до сюжету поеми без преамбули: у формі поетичної цитати (в ритмі чотиристопного ямба; рядки 124–130) подано текст папської булли про відпущення гріхів. Його неспародійоване звучання різко обривається саркастичним коментарем героя поеми; грайливо-танцювальні, хореїчні ритми 14-складового вірша (рядки 131–138) на початку коментаря посилюють експресивність знущальних інтонацій на адресу особи сумнівної поведінки, що заробила гроші “По шинках, по стайнях, / По чернечих переходах, / По келіях п’яна!” та купила собі святість – буллу з “розршенням гріхів”. Висміювання торгівлі індульгенціями конкретизує інтенцію Гуса відкрити очі “незрячим” – показати, як церковники цинічно спекулювали на релігійних почуттях віруючих.

Апеляція Гуса до тодішніх явищ і подій, загальновідомих фактів зі світової історії (остання охоплює і криваві діяння “у Московії татар”, і “повен Рим байстрят”) дає йому змогу переконливо дискредитувати претензії клерикалів на святість і енергійно закликати: “Прозріте, люди, день настав! / Розправте руки,

змийте лѹду. / Прокиньтесь, чехи, будьте люди, / А не посмішище ченцям!". Свій виступ проповідник завершив сміливим вчинком: "Іван Гус буллу розідрав!!". Потужний резонанс у суспільстві, політичну значимість цього вчинку Шевченко передає узагальнено й лаконічно через драматичну градацію в масштабному хронотопі, пройнятому відлунням акції Гуса: "Із Віфліємської каплиці / Аж до всевітньої столиці", тобто від Праги до Рима, де, "мов кара, / Луна в конгладі оддалась — // І похилилася тіара!". Цим окличним пуантом констатовано доконаність, публічну результативність Гусового виступу.

Відстежуючи резонанс вчинку Гуса, поет, перейшовши від чотиристопного ямба до 14-складового вірша (рядки 198–223), сповіщає про перипетії в церковній верхівці, де вирують ще й внутрішні пристрасті, активізовані празькими подіями. Доба Гуса схарактеризована в авторській розповіді відповідно до історичної правди як час розбрату та чвар у католицькій церкві, коли поряд із Ватиканом і папою римським виникла опозиційна антипапська інституція зі столицею в Авінйоні. Цю частину поеми насичено розмаїтими зооморфізмами, звуконаслідувальними дієсловами: шепіт пап і ченців у Ватикані, Авінйоні, Римі уподібнений до шипіння гадюк і гротесково-гіперболізований ("Аж стіни трясуться / Од шолоту"). Зображуючи чвари довкола церковної влади, Шевченко мав на меті десакаралізувати, знизити святенницький образ слуг Божих найвищого рангу: "Кардинали, / Як гадюки, в'ються / Круг тіари. Та нищечком, / Мов коти, гризуться / За мишеня... Та й як паки? / Однієї шкіри / Така сила... а м'ясива!". Образ жадібної суєти формується зниженою лексикою, прозаїзується емфатичними репліками буденної мови й ряснотою перенесень у малюнку вірша, але виступ Гуса — "у Празі / Загелкали гуси / Та з орлами летять биться" — створив спільну загрозу, яка об'єднує всіх католицьких ієрархів.

Три наступні епізоди поеми послідовно відтворюють спровокований конклавом похід на Костанц, опис якого підсумовується авторським зверненням до героя поеми (рядки 224–240), настрої, що панують у Празі (рядки 241–251) і ранковий збір на судилище в Констанці (рядки 252–266). Динамічна зміна об'єктів спостереження, лапідарність обсервованих картин і сцен, спрямовані на формування в читача враження масштабності акції проти Гуса, виявляють селективне бачення автора. Приміром, епізод руху "до Констанця" становить виразно панорамну картину, подану з піднесеної до висоти пташиного польоту спостережної позиції, — прийом, відомий у Шевченка з комедії "Сон". В "Єретіку" його вмотивовано ще й "пташиною" асоціацією, розробленою в попередньому епізоді, що завершується згадкою про "сіру птаху", яка асоціюється з назвою чеського руху як війни гуситів і, отже, з самим прізвищем Івана Гуса (він, до того ж, і походив із міста Гусинця).

Обрана панорамно-висотна дистанція, як то притаманно Шевченкові, не заважає розгледіти обсервовані об'єкти з доцільною мірою конкретизації. Розповідач чітко визначає питому соціально-станову подобу всього того хижацтва, що, "як та галич", "мов сарана", пустилось на лови однієї людини — Гуса: "Барони, герцоги і дюки, / Псарі, герольди, шинкарі [...] / І шляхом військо, мов гадюки. / За герцогинями німота...". Цікава деталь: поміж ними є й "трубадури (кобзарі)" — неодмінні свідки всіх значних подій; український відповідник у дужках промовисто вирізняє їх у розповіді про натовп, що прямував до місця судилища. Натовп же — всуціль однорідний: це, власне, ті "ворони", яких покликав конклав проти "гусей" із усіх покатоличених земель. Така реакція на дії Гуса семантично амбівалентна. З одного боку, вона розкриває масштаби паразитарної верхівки

католицького світу, потривоженого діями однієї особи, з другого — вона осмислена як неспівмірна: “О чеху! Де твоя душа?? / Дивись, що сили повалило — / Мов сарацина воювать / Або великого А т т і л у!” Симультанний художній ефект, що виникає в розгортанні цього панорамного огляду, — непряме визнання значущості феномена Гуса.

Лаконічний епізод “У Празі глухо гомонять” відтворює ненависть пражан до влади й турботу за долю свого проводиря, викликаного на собор: “Не хотять / Пускати в Констанц Івана Гуса!” Короткий монолог героя перед народом засвідчує його відвагу, високу готовність іти навіть на смерть і певність у своїх силах: “Я докажу...”. Прикметна тут форма звертання Гуса до людей — “брати”, яка констатує духовну спорідненість героя з народом. Дотепер Гусове уявлення про людей було об’єктно-страдницьким — “народ замучений”, “темні люде”, “очі незрячі”; його звертання до співвітчизників — “люди”, “чехи” — супроводжувались стимуляціями пробудження та прозріння. Пригноблений стан народу осмислювався через романтичне уособлення рідної землі-матері: “Земля плаче у кайданах, / Як за дітьми мати”; народ поставав як покарані Богом діти, пасивно-бездіяльні слухачі — “люд мовчав”. У сцені ж празьких проводів Гуса присудки-дієслова у формі третьої особи множини теперішнього часу засвідчують якісно новий стан свідомості людей: вони “гомонять, / [...] лають! Не хотять / Пускати...” При цьому й родинний мотив транспонується з площини земля — діти, Бог — діти в площину відносин героя й народу: “І чехи Гуса провозжали, / Мов діти батька...”. А в інтонаціях розповідача, в самому обриві розповіді вкороченням рядка пролунала провісницьким тремоло скорботна нотка тривоги дітей за долю батька.

Нарешті, епізод “Задзвонили у Констанці” експонує еліту, церковну й світську, — неправедних суддів: “Збиралися кардинали, / Гладкі та червоні, / Мов бугаї в загороду, / І прелатів лава. / І три папи, і баронство, / І вінчані глави”. Збірна портретна характеристика, подана від автора, експресивно прояснює спосіб життя слуг Божих і престольних — непомірну хижацьку ненажерливість і хтивість. Основний прийом у такій стереоскопічній характеристиці — порівняння. Його ресурси Шевченко реалізує й далі, уподібнюючи зібрання суддів таємній вечері — з тією, одначе, відмінністю, що в добу інквізиції довкола праведника зійдуться самі лише Іуди: “Збиралися, мов Іуди / На суд нечестивий / Против Христа”. Зміна форми часу того самого дієслова в анафорі (“Збиралися...” — “Збиралися...”) творить ефект жорсткої констатації доконаної готовності до “нечестивого” чину.

Підступність виклику Яна Гуса на Констанцький собор відповідає історичній дійсності. У Шевченка це подано імпліцитно — в передчуттях пражан. Обізнаний із фактами, Шевченко, проте, не всі їх увів до тексту поеми. Його задумові більше відповідало максимально концентроване зображення конфлікту двох начал і двох сил, уособлених “нечестивими” і “мучеником”. У презентації перед “Іудами” (рядки 267–271) образ Гуса піднесено порівнянням із ліванським кедром (деревом, що символізує могутність і красу й опоетизоване у фольклорі й літературі багатьох народів) та орлом: “Мов кедр серед поля / Ливанського, у кайданах / Став Гус перед ними! / І окинув нечестивих / Орліми очима”. Так недвозначно явлено позицію автора — духовного спадкоємця великого беззастережно сміливого чеха. Навіть закутий у кайдани, Гус готовий до чесного ідейного двобою, але вердикт — “єретик!”, “усобник!” — був винесений задалегідь.

Збірний образ опонентів героя поеми, їхню поведінку на судилищі передає знижувальна лексика, зокрема вельми виразний дієслівний ряд: *затрусились*,

побілили, зашипіли, заревіли, мов обеленіли. Суд перетворився на фарс, але формальна поразка Гуса обернулася його апофеозом. Контраст семантики порівнянь та уособлень, говірної та ораторської інтонацій, довгих і коротких інтонаційних одиниць упродовж цієї сцени (рядки 267–295) виразно розкрив справжнє співвідношення сил на судилищі, що його Гус покинув невпокореним: “Подивився Гус на папи / Та й вийшов з палати!”. Вигуки, що лунають за ним (“Побороли! Побороли!..”, “Автодафе! автодафе!..”), та наступний бенкет – картини, в яких викриття учасників собору сягає психодіагностичної констатації: судочинці втратили здоровий глузд – “мов обеленіли”.

Розв'язкою поеми “Єретик” стала сцена виходу Гуса “на Голгофу”, символічно уподібнена до страти Христа (герой “і не стрепенувся... / Перед огнем; став на йому / І молитву діє”), та розповідь про наслідки автодафе (рядки 305–365). Епізоду страти передує в поемі пейзаж романтичного ладу: “З-за гори / Червоне сонце аж горить. / І сонце хоче подивиться, / Що будуть з праведним творить?” (рядки 300–304). Шевченко зосереджується не на деталізації акту спалення, а передовсім на слові Гуса. Поет досконало володів мистецтвом аудіовізуального фокусування уваги на смислових епіцентрах дійства. З метушні та гамору, що, ймовірно, знялися довкола вогнища, в зону укрупненого показу виводиться останній монолог-“молитва” “єретика”. Проблемно-тематичний склад цього монологу багатоплановий. Найперше Гус ставить низку запитань до всевишнього: “О Господи милосердий, / Що я заподіяв / Оцим людям? твоїм людям! / За що мене судять! / За що мене розпинають?”. Після запитань, що дискредитують несправедне судилище, герой дає нещадні визначення лицемірним вершителям суду: “люті звірі / Прийшли в овніх шкурах / І пазурі розпустили...”, “Онде вони! в ясных ризах. / Їх лютії очі...”. Висловлена ще в першій молитві героя потреба “стати / За євангеліє правди, / За темнії люде!” тепер, у передсмертному його слові, озвучується пересторогою: “Крові! крові хочуть! / Крові вашої!..” Кількаразове звернення до людей (“Молітеся!”) несе гуманістичний пафос останнього слова. Високість духу праведника доконечна – готовий на всепрощення, еквівалентне Христовому, наостанок він промовляє заповітну фразу Божого сина: “Господи, помилуй, / Прости ти їм, бо не знають!..” Тексти Святого Письма стали джерелом для винятково влучного й загальнозрозумілого висловлення істин, явлених у трагічній колізії – двобої правди з облудою.

Прагнучи максимального художнього ефекту, Шевченко дає читачеві можливість чути Гуса до останнього його подиху. І тільки коли того “не чути стало”, розповідач переключається на ситуацію довкола жаского полум'я: “Мов собаки, коло огню / Кругом ченці стали. / Боялися, щоб не виліз / Гадиною з жару / Та не повис на короні / Або на тіарі”. Нюанси інквізиторської тактики не прописані, але вона бачиться досить прозоро завдяки композиційно-фокусуєчому мистецтву поета. Той “червоний змії”, появи якого на тіарі боялися ченці, все одно явився: його “бачили [...] Прості люде”. Джерелом цього Шевченкового образу, як і багатьох інших, послужила брошура С.Палаузова. В ній, відповідно до народних переказів, “червоний змії” пов'язується з особою імператора Сигізмунда і тлумачиться за Апокаліпсисом як символ сатани. Народна візія, як і глас народу, – то для Шевченка найвища істина.

Осмислення акції автодафе довершує важлива для українського поета думка про спадкоємність справи національного визволення, започаткованої в Чехії Яном Гусом. У сюжеті її продовжують ті чехи (“прості люде”), які “Малою сім'єю [...] взяли землі / З-під костра і з нею / Пішли в Прагу”, де й розгорілась визвольна

війна, очолена на першому її етапі талановитим полководцем Яном Жижкою. Клерикали у трактуванні Шевченка – велика й грізна, але не всемогутня сила: вони засудили Гуса – “Та Божого / Слова не спалили”. Ідеї, на переконання поета, здатні жити автономним життям, запліднивши народну свідомість. Прикметна щодо цього еволюція семантики образу орла. Хоча церковники вважали “орлами” себе (рядки 212–214), але прогледіли доленосну метаморфозу: “Не вгадали, що вилетить / Орел із-за хмари / Замість гуся і розклює / Високу тіару”. “Орлом” у наведених рядках Шевченко, йдучи за С.Палаузовим, називає німецького церковного реформатора, прихильника багатьох ідей Яна Гуса – Мартіна Лютера (1483–1546). Двічі процитований наприкінці поеми “Єретик” початок молитви “Te Deum laudamus” (“Тебе, Боже, хвалимо”) засвідчує самозаспокоєність інквізиторів, – їм здається, що вони “Все зробили...”. Ілюзорність їхніх сподівань Шевченко виявляє красномовною деталлю: “Постривайте! / Он над головою / Старий Жижка з Таборова / Махнув булавою”. Цей суто козацький атрибут влади в руках вождя гуситів – символ особливо значимий для українського читача. Загалом, “згадуючи Жижку, поет мав на увазі також і українського провідника, що визволить Україну з лабет московських”⁵. Ознаменований образом булави, фінал поеми надає їй глибоко символічного, урочисто-провісницького звучання, актуальності для власне української дійсності.

Шевченко зумів розгледіти в історії чеського народу процеси розвитку суспільної свідомості, що відбуваються під впливом видатної особистості. Аналогічних змін він сподівався і в Україні. Поема “Єретик” слушно вважається дуже “особистою” (Л.Білецький), її інтенції в основі своїй близькі й героям лірики Шевченка та багатьох його поем (“Сон. – *Комедія*”, “Невольник”, “Кавказ”, “Юродивий”, “Великий льох. – *Містерія*”, посланіє “І мертвим, і живим...”). Герой “Єретика” – постать політична; його образ – особи внутрішньо змобілізованої, готової до чину, – тяжіє до романтичного психологізму, конфліктне протистояння героя “нечестивим” цілеспрямоване, внутрішньомонологічний аналіз висвітлює концентрацію його волі – “Благослови мої, Боже, / Нетвердії руки!”

Твір, особливо в монологах, вирізняється піднесено-урочистим звучанням. Поет звеличує подвиг героя: справа “славного Гуса” – це й є той названий в епіграфі наріжний камінь, що “єсть дивен во очесех наших”.

⁵ Білецький Л. “Єретик”. – С.317.

Надія Гаврилук

ЕПІКО-ДРАМАТИЧНА ПОЛІМЕТРІЯ ШЕВЧЕНКА

Дослідники творчості Тараса Шевченка неодноразово розглядали особливості формальної будови його творів,¹ однак особливостям поліметричних конструкцій поета не приділялося належної уваги. Поліметричні твори в Шевченка складають

¹ Див.: Якубський Б. Форма поезій Шевченка // Тарас Шевченко. 36. – К., 1921; Колесса Ф. Віршова форма поезій Шевченка // Фольклористичні праці. – К., 1970; Чамата Н. Ритміка Т. Шевченка: 14-складовий вірш, чотиристовпний ямб. – К., 1974 та ін.